

УДК 81 (092)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.273177>

Оксана Лемак, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти доктор філософії
Мукачівського державного університету

**АКТУАЛІЗАЦІЯ ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ ЗАКАРПАТТЯ 20–30-х рр. ХХ ст.
У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

У статті актуалізується творчість українських поетів Закарпаття 20–30-х рр. ХХ ст. в контексті спричинених війною в Україні викликів та потреби активізації національно-патріотичного виховання молоді. Схарактеризовано творчість Василя Гренджу-Донського, Юлія Боршош-Кум'ятського, Себастьяна Сабола (Зореслав), Івана Рошка (Іван Ірлявський) Миколи Рішка, Івана Кошана (Іван Колос), яка завдяки силі патріотичного звучання справляла потужний виховний вплив на українську молодь краю.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання; Підкарпатська Русь; українські поети; В. Гренджа-Донський; Ю. Боршош-Кум'ятський; Зореслав; Іван Ірлявський; М. Рішко; Іван Колос.

Лім. 14.

Oksana Lemak, Applicant of the Third (Educational and Scientific)
Level of Higher Education,
Doctor of Science (Philosophy), Mukachevo State University

**ACTUALIZATION OF THE POETRY OF THE UKRAINIAN ARTISTS
OF TRANS-CARPATHTIA IN 20–30-th XX CENTURIES IN THE CONTEXT
OF MODERN CHALLENGES OF NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION**

The article updates the work of Ukrainian poets of Transcarpathia in the 20s and 30s of the 20th century. in the context of the challenges caused by the war in Ukraine and the need to intensify the national and patriotic education of the youth. Characterized by the spirit of patriotism and conciliarism, the poetry of V. Grendzha-Donskiy ("Flowers with Thorns", "Golden Keys", "Path of Thorns", "Bouquet of Flowers", etc.) is characterized. The power of the patriotic sound of the poetic words of S. Sabol (Zoreslava) is shown (with the heart in his hands). The didactic and educational focus of the writer's teacher was studied Yu. V. Borshosh-Kumyatskiy (collections "Spring flowers", "It dawns in the Carpathians", etc.).

The educative character of the national-patriotic poetics of the youngest generation of poets who joined the literary process of Transcarpathia in the second half of the 1930s of the 20th century is emphasized: I. Roshka (Ivan Iryavskiy) (collection "Silver Voice. Earth."); M. Ryshka (the collection "Mountain Flowers"); I. Koshan (Ivan Kolos) (the collection "My Young Days"). Their work is characterized by youthful romanticism, readiness for self-sacrifice, a call to prepare for an uncompromising struggle.

It is shown that the works of Ukrainian poets were distributed through youth, pedagogical, educational, social and political magazines and separate book editions. Thanks to this and other forms of popularization of the Ukrainian printed word, they had a great influence on the formation of national-patriotic views and ideals of high school youth and the nationally-oriented intelligentsia of the region.

It was concluded that under the conditions of the acute military confrontation in Ukraine in 2022–2023, the work of Ukrainian poets of Transcarpathia in the 20s – 30s of the 20th century acquires a relevant national-patriotic sound. Considering its high ideality and artistic excellence, it is expedient to actively use it in educational work with the school youth of our country.

Keywords: national-patriotic education; Subcarpathian Rus; Ukrainian poets; V. Grendzha-Donskiy; Yu. Borshosh-Kumyatskiy; Zoreslav; Ivan Iryavskiy; M. Rishko; Ivan Kolos.

Поставка проблеми. У 1919–1938 рр. більшість території сучасного Закарпаття перебувала в складі Чехословаччини і мала офіційну назву "Підкарпатська Русь". У цей час в літературний процес краю влилася молода генерація митців, чия творчість відзначалася не лише високохудожньою формою, а й глибоким національно-патріотичним змістом. У такому контексті з-поміж них відзначмо Василя Гренджу-Донського (1897–1974), Юлія Боршош-Кум'ятського (1905–1978), о. Себастьяна Сабола (Зореслав, 1909–2003), Івана Рошка (Іван Ірлявський, 1919–1942), Миколу Рішка (1906–1994), Івана Кошана (Іван Ко-

лос, 1911–1993). Завдяки потужному патріотичному звучанню їхня творчість мала значний виховний вплив на тогочасну українську молодь краю. Проголошені ними ідеї, ідеали, заклики вражають суголосні зі сучасними викликами, які стоять перед українською спільнотою. Вважаємо, що за умов перебування України у стані жорстокого військового протистояння порушена проблема становить не лише науково-пізнавальний інтерес, а й набуває практичної актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість українських поетів Закарпаття 20–30-х рр. ХХ ст. всебічно висвітлюється у біографічних і

літературознавчих працях (В. Бірчак, Л. Голомб, З. Гренджа-Донська, М. Жулканич, М. Лелекач, Р. Офіцинський, Г. Павленко, Н. Ребрик, Ю. Турянська, П. Ходанич та ін.). Окремі її аспекти фрагментарно розглядаються в історико-педагогічних студіях (Г. Малик, Л. Ходанич та ін.). Втім, у визначеному ракурсі порушена проблема спеціально не вивчалася, що зумовлює наукову і практично-виховну доцільність її предметного вивчення.

Мета статті: актуалізувати творчість українських поетів Закарпаття 20–30-х рр. ХХ ст. у контексті зумовлених війною в Україні викликів та потреби активізації національно-патріотичного виховання молоді.

Виклад основного матеріалу. В плеяді досліджуваних персоналій чільне місце посідає постать В. Гренджи-Донського, який творив локальне письменство Закарпаття у контексті загальноукраїнського літературного процесу. Збірки його поезій “Квіти з терньом” [5], “Золоті ключі” (обидві 1923) “Шляхом терновим” (1924), “Китиця квіток” (1925) стали першими у краї творами, написаними українською літературною мовою.

Ідейне та мистецьке кредо В. Гренджи-Донського у виразноє низка пронизаних духом патріотизму і соборництва поезій. Знаковим у творчості поета став вміщений у часописі “Наш рідний край” (1925. Ч. 1) вірш “Любим над все свій рідний край”: “*Любим над все свій рідний край, / Де нас зродила мати. / В чужині долі не шукай, / Тут жити і вмирати*”. Його органічно доповнюють рядки поезії “Розділили Україну поміж ворогів”, надрукованої в журналі “Наша земля” за 1927 р.: “*На Говерлі, на високій, / З болю хтось завмер, / А на галицьких долинах / Застогнав Дністер... / Гей, ви ниви буковинські, / Вас румун присів... / Розділили Україну / Поміж ворогів!*”. Ці та інші твори митця справили великий вплив на середньошкільну молодь та народовську інтелігенцію і вчительство краю, які з обуренням сприйняли вирок суду, згідно з яким за загаданий вірш поета ув’язнили на три місяці.

Розробляючи відомий в літературі мотив блудного сина, В. Гренджа-Донський адаптував його до реалій життя, актуалізував крізь призму духовності народу та переніс у площину формування національної свідомості молоді генерації. Такий синтез рефлексій у виразноє зміст високоемоційної поезії “Блудному синові”, написаної у стилі коломийкового вірша, який легкий для сприйняття і запам’ятовування та є даниною народнопісенній творчості. В образі матері бачимо саму Україну, яка напередодні невідворотної кривавої війни дає настанови синові: “*Ой не забудь рідне слово, / Що мати учила, / Коли тебе, любий синку, / На руках носила, / Знай, мій синку, що ти Русин, / Великого народу, / Батьки твої умирили за твоєю свободою*” [4, 11].

Справжній фурор серед молоді і культурної громадськості краю викликала поема “Червона скала (Князь Богдан)”, яка в 1930 р. спочатку з’явилася на шпальтах в дитячого журналу “Пчілка”, а в 1931 і 1938 рр. друкувалася у книжковому форматі [7]. У зв’язку з цією подією учні середніх шкіл Ужгорода, Мукачева, Хуста, Берегова, інших міст стали запрошувати поета на зустрічі. Схвально на цю подію відгукнулася і літературна критика (Лелекач М. Червона скала. Пчоча. 1931. Ч. 9. С. 64).

Поема “Червона скала” має 33 розділи, основа сюжету побудована на переказах про Хустський замок, який після добудови 1191 р. пережив розквіт за часів правління князя Богдана – мудрого і всіма шанованого правителя, який “*Кохану, рідну країну / Мечем хоробро боронив, Пожарища – страшні руїни / В садки квітучі замінив*”. Сприйняття переказу про жорстоку борню з татарами, в якій героїзм і трагізм переплітаються людською з підступності та вражаючою жертвовністю, посилюється майстерністю поетичного слова. На струні емоційних переживань у читача формуються високі національні ідеали і моральні цінності – вболівання за долю рідного краю, прагнення до волі і свободи, готовність до самопожертви. До епопеї звитяги автор майстерно вплітає захоплені пригоди, пов’язані з втечею княжни і сина князя Богдана з ворожого полону. Попри трагічну кінцівку (князь сприймає за татарина і вбиває рідного сина, а коли впізнає його по ланцюжку на ший, у розпачі “*зробив самогубство – пробився на меч*”), твір утверджує незламну віру в те, що з приходом нової молоді генерації (заклик на правління княжича Лева) все змінить на краще: “*... виросте сильне колись покоління / відважне та сміле, хоробре, нове / Пропаде назавжди недоля, терпіння / І воля заблеще, і край оживе*” [7].

Знані громадські діячі, сучасники поета В. Пачовський [5, 8] та О. Бабій [1] та ін. суголосно стверджували, що написані мовою народу поезії В. Гренджи-Донського стали небуденним явищем на українському Парнасі та справили потужний вплив на світобачення його земляків, особливо молоді. Органічно синтезуючи високі національні ідеали, любов до рідного краю, його народу і культури та моральні цінності й естетичні смаки, вони вражали читача прозорістю висловів її ширістю думок і почуттів.

А сам В. Гренджа-Донський, згадуючи про ті часи, писав: “Молодь вірші збірки підхопила, привітала їх залюбки, захоплювалася ними”. Згідно з його твердженням, позаяк українське друковане слово на Закарпаття не допускали і його було мало, книжечка “Шляхом терновим” “просто примусила... її газети політичних партій перейти на фонетику” [6].

Літературознавці вважають, що за силою звучання поетичного слова В. Гренджи-Донському не по-

ступався о С. Сабол (Зореслав). Його перші поезії, що ввійшли до збірки “Зі серцем у руках” (1933) викликали захоплення та справили потужний вплив на світобачення не лише світської середньошкільної молоді, а й просякнутих дещо консервативним духом слухачів Мукачівської греко-католицької семінарії, яких, природно, не заохочували до світського поетичного читива, але й не могли обмежити в прилученні до творчості такої духовної особи. Цьому сприяв мистецький колорит поетичного слова Зореслава, яке містким і виразним символізмом витворювало чисті добірні образи та відображало стан очікування перед черговими доленосними випробуваннями: “*Ми знаємо – Завтра в зазраві, / Ми знаємо – Завтра в вогні, / По небі бронзово-смуглявим / Пролине на білім коні. / Окрилений Лицар казковий / із прапором в дужих руках / Сто громом озвучить діброви / Луною підків – срібний шлях*” [1].

Порівняно з В. Гренджою-Донським і Зореславом, виразнішу дидактично-виховну спрямованість має творчість письменника-педагога Ю. Боршош-Кум’ятського, якого літератори справедливо зараховують до категорії “дитячих поетів” [15, 83]. Він гідно “конкурує” В. Гренджою-Донським за частотою появи віршів у дитячих і молодіжних часописах не лише Підкарпатської Русі (“Пчілка”, “Наш рідний край”, “Пробоем”), а й Галичини (львівські молодіжні тижневики “Дажбог”, “Обрії”) та радянської України (харківський альманах “Труні – степам”, 1930) та ін.

Перша збірка поезій Ю. Боршош-Кум’ятського “Весняні квіти” (1928) призначалася дітям і юнацтву. Наслідуючи стилістику народних коломийок, він оспівує весну і природу, закликає дітей вчитися, любити рідний край і батьківську мову. Вміщені у ній поезії просякнуті патріотичними мотивами та фокусують на гострих національно-культурних проблемах щодо захисту рідної мови, народних традицій, плекання національних ідеалів. Для оригінального стилю його поезій характерні заклик-звертання до молодого читача, відсутність нав’язливого моралізаторства, щира емоційність.

Вражаюче по-сучасному звучить популярний серед культурної громадськості та патріотичної молоді Підкарпатської Русі вірш Ю. Боршоша-Кум’ятського “Люби рідну мову”: “*...прискіпливо вчися, / Матерного слова / У світі не соромся. / Сміло співай пісні / Перші коліскові, / Що тя мати вчила \ На тій рідній мові. / Бо та мова злива... / Рідне слово кличе / На щастя країну. / А хто б хотів нашу / Рідну мову стерти, Того Бог воліє / З межі нас змісти*” [2, 3].

Наступні збірки поета також актуалізують гострі національні і соціальні питання та містять адресовані молоді різні за тематикою поезії. Збірку “В Карпатах світає” (1935) відкриває знаковий для героїко-патріотичної поезії митця вірш “Юнаки”. В його алегоричному актуальному для України 2022–

2023 рр. образі постає готовий до жертвовної боротьби український народ: “*І зацвітуть наші високі Карпати, / як силою зломить кайдани Юнак, / здивує увесь світ завзяття гаряче, / – гартований, дужий юнацький кулак*” [3, 7].

Яскраву сторінку в історії розвитку української літератури міжвоєнного Закарпаття вписали представники наймолодшої генерації поетів – І. Рошко (Іван Ірлявський), М. Рішка, І. Кошан (Іван Колос). Для їхньої творчості характерні юнацький романтизм, готовність до самопожертви, заклик готуватися до безкомпромісної боротьби.

Першу поетичну збірку Івана Ірлявського “Голос Срібної Землі” (1938) літературна критика схарактеризувала як “документ доби”, “людський документ”, що відповідає патріотичним настроям і почуванням національно-свідомої молоді, яка народилася біля 1920 р., студіювала перед 1940 р. та мешкає не лише в Підкарпатській Русі, а й на інших українських теренах [11]. Кожен її вірш апелює до героїчного минулого українського народу та промовляє до патріотичної молоді з закликом плекати загальнолюдські цінності та національні ідеали, гартувати дух і тіло для боротьби за волю, соборність українського народу.

У програмному вірші “Присвята” поет проголошує: “*Виходять лицарі-титани / на зустріч бурям перепон; / їх не спинять зневіри рани, / бо мрія їх блискуча манить, / та мрія – рідний трон*” [9]. Промовистими є самі назви вміщених у цій збірці поезій: “Ми”, “Не піддайтесь – ми тільки відступили”, “Пробоевикам”, “Україна”, “На роздоріжжі”, “Юнацькі дні”, “Шевченко”, “Карпатські Січ” та ін. У часи сучасного воєнного лихоліття України до болю актуальними звучать рядки вірша “Пробоевикам”: “*Тепер нехай спроможешся, юначе, / запевнити в великій мрії знов / своїх хай більш покривджених не плачуть, / а жертвують у боротьбі гарячу / за рідну справу – кров*” [9, 11].

У такому контексті показовою також є оцінка літературної критики поетичної творчості М. Рішка. Розглядаючи його збірку “Гірські квіти” (1936), рецензент-галичанин відзначив, що на тлі динамічної кристалізації національного ідеалу у “наших закарпатських братів”, поет з притаманною молоді ясністю і безкомпромісністю розв’язує питання її національної приналежності та маніфестує єдність з усім українським народом. Таким чином, уособлюючи патріотичну юнь, він дистанціюється від тієї частини старшої генерації, яка й досі не відмовилася від “плісені мадяронства чи русотяпства” та мотивує її прагнення жити і працювати лише згідно з всеукраїнськими ідеалами [12].

Лейтмотив зазначеної збірки увиразнюють поетичні рядки, які проголошують основне покликання поета: “*будити зі сну братів незрячих*”. Вони закликають плекати і стверджувати ідеали собор-

ності: “Вперед, брати, під стяг вознистий, / Гартуй-мо серця дух кріпкий, / Щоб не карали нас колись / Шорсткі історії рядки” [13, 15] та глобалізують ідею національного відродження України: “Настане день! / І скинем хрест ми, / Здригнеться небо й мертві гори / І світові тропар воскресний / Про наш Великдень заговорять” [13, 14].

Додавши до цього наративу релігійно-християнські мотиви М. Рішка (“Молитва” та ін.), синтезуємо поетичне кредо митця-патріота, виражене в атрибутах української національної історії: Хрест, Тризуб, Меч, Стяг.

Суголосні оцінки отримала збірка Івана Колоса “Молоді мої дні” (1938) на шпальтах львівського літературно-мистецького місячника “Дзвони”. Визнаючи зрілість і високе чуттєво-патріотичне звучання вміщених у ній поезій, критик наголосила, що сформоване світобачення автора виражає ідейність і психологію усїєї генерації сучасної молоді [16].

Цікавий біографічний факт: після закінчення Празького університету в 1936 р. Іван Колос поєднував творчу та учительську працю в одному із закарпатських сіл. Перед відходом до війська, він подав рукопис до ужгородського видавництва, яке видало “Молоді мої дні” у 1938 р, але через наступні бурхливі історичні події сам автор про неї дізнався лише за десять років [14]. Відносно невелика за обсягом збірка (60 с.), містить вірші різного ідейно-тематичного звучання – лірика, героїка, фольклорна традиція тощо. Привертає увагу оповитий атмосферою народної казки вірш “Бувало казали...”. Винесені з дитячих років захоплення славними лицями давнини, які з мечем боронили полонену змієм княжну, поет модернізував в ідейну програму формування нової людини – будівничої національної держави: “Так серце навек полонили / Борці, що нестримно йшли до мети” [10, 16].

Ця ідея у константі “безсмертної слави дідів” знайшла продовження у поезії “Відпуст на Чернечій горі”, яка також ґрунтується на історичній пам’яті, здатній пробудити “приспані серця” сучасної молоді: “Нехай хоч нині ми тут, на горі Чернечій, / Згадаємо старі та незабутні речі Про князя Федора, про лицаря-борця / Що без вагань меч у руки взяв... / І змія поборов наш князь на цій горі, / Тому й щасливі в нас були часи старі” [10, 9].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, за умов гострого військового протистояння 2022–2023 рр. в Україні творчість українських поетів Підкарпатської Русі набуває актуального національно-патріотичного звучання. Це знаходить яскравий вияв у творчості В. Гренджі-Донського, Ю. Боршош-Кум’ятського, Зореслава, Івана Ірлявського, Івана Колоса. Зважаючи на високу ідейність і художню досконалість, її доцільно активно використовувати у виховній роботі зі шкільною молоддю нашої держави.

Предметом подальших досліджень може стати вивчення творчості прозаїків і драматургів Закарпаття 20–30-х рр. ХХ ст. у контексті її актуалізації та використання для формування національно-патріотичних переконань молодішої генерації України і розв’язання злободенних соціально-виховних проблем і викликів, що постали перед нею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій О. Василь Гренджа-Донський “Квіти з терном”. *Літературно-науковий вісник*. Львів, 1923. Ч. 7. С. 277–278.
2. Боршош-Кум’ятський Ю. Весняні квіти: поезії для дітей / передм. О. Маркуша. Ужгород: Свобода, 1928. 72 с.
3. Боршош-Кум’ятський Ю. В Карпатах світає: поезії. Прага: Пробоєм, 1935. 32 с.
4. Гренджа-Донський В. Зібрання творів: В 12-ти т. / упоряд. З. Гренджа-Донська. Вашингтон: Карпатський Союз, 1981. Т. 1. Шляхом терновим. 456 с.
5. Гренджа-Донський В. Квіти з терном: поезії. Передне слово В. Пачовського. Ужгород: Книгопечатня “Вікторія”, 1923. 79 с.
6. Василь Гренджа-Донський В. Мої спогади: <http://lito.rus.org.ua/grendzha/grendzh14.htm>.
7. Гренджа-Донський В. Червона скала (Князь Богдан). Епос про Хустський замок з XIII в. на основі народного переказу. Вид. друге. Перероб й допов. Ужгород: Друк. “Вікторія”, 1938. 112 с.
8. Зореслав [о. Себастьян Сабол]. Зі серцем у руках. Книжка поезій. Ужгород, 1933 с.
9. Іван Ірлявський [Іван Рошко]. Голос Срібної Землі. Збірка віршів І. Прага: Книгозбірня “Пробоєм”. Ч. 3, 1938. 32 с.
10. Іван Колос [Іван Кошан]. Молоді мої дні. Поезії. Ужгород, 1938. 60 с.
11. Мухин М. Новини української літератури. *Пробоєм*. 1940. Ч. 1. С. 25–27.
12. Редько Ю. Рецензія на збірку М. Рішка “Гірські вітри”. *Дзвони*. 1937. Ч. 3. С. 104–105.
13. Рішко М. Гірські вітри. Ужгород: Товариство українських письменників і журналістів, 1936. 30 с.
14. Скунець П. Незатребувана сила вівсяного Колоса: <https://zakarpattia.net.ua/96425-Petro-Skunts-v-%E2%80%9CEkzyliv.-III>.
15. Ходанич Л.П. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття: *монографія*. Ужгород: Інф.-вид. центр ЗІПІО, 2010. 208 с.
16. Чернова О. Іван Колос – поет Карпатської України, *Дзвони*. 1939. Ч. 3. С. 119–124.

REFERENCES

1. Babii, O. (1923). Vasyl Grendzha-Donskyi “Kvity z ternom” [Vasyl Grenja-Donsky “Flowers with Thorns”]. *Literary and scientific bulletin*. Lviv, 1923. Part 7. pp. 277–278. [in Ukrainian].
2. Borshosh-Kumiatskyi, Yu. (1928). Vesniani kvity: poezii dlia ditei / peredm. O. Markusha [Spring flowers: poems for children / foreword. O. Markusha]. Uzhhorod: Svoboda, 72 p. [in Ukrainian].
3. Borshosh-Kumiatskyi, Yu. (1935). U Karpatakh svitaie: poezii [It dawns in the Carpathians: poems]. Prague: Proboeyem, 32 p. [in Ukrainian].

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ СФОРМОВАНOSTI ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ “ТРАНСПОРТ”

4. Chernova, O. (1939). Ivan Kolos – poet Karpatskoi Ukrainy [Ivan Kolos – poet of Carpathian Ukraine]. *Bells*. Part 3, pp. 119–124. [in Ukrainian].
5. Grendzha-Donskyi, V. (1923). Kvity z ternom: poezii. Perednie slovo V. Pachovskoho [Flowers with thorns: poems. Foreword by V. Pachovskyi]. Uzhhorod: “Viktorija” Book Printing, 79 p. [in Ukrainian].
6. Hrendzha-Donskyi, V. (1938). Chervona skala (Kniaz Bohdan). Epos pro Khustskiy zamok z XIII v. na osnovi narodnoho perekazu [Red Rock (Prince Bohdan). The epic about the Khust castle from the 13th century, based on folk tradition]. *View. the second Reworked and added*. Uzhhorod: Print. “Viktorija”, 112 p. [in Ukrainian].
7. Grendzha-Donskyi, V. (1981). Zibrannia tvoriv [Collection of works]: In 12 volumes / edited by Z. Grange-Donska. Washington: Carpathian Union, Vol. 1. The path of thorns. 456 p. [in Ukrainian].
8. Ivan Irlivskiy [Ivan Roshko] Holos Sribnoi Zemli. Zbirka virshiv I [Voice of the Silver Earth]. A collection of poems by I. Prague: Book Collection “Proboyem”. 1938. Part 3, 32 p. [in Ukrainian].
9. Ivan Kolos [Ivan Koshan] (1938). Molodi moi dni. Poezii [My young days. Poetry]. Uzhhorod, 60 p. [in Ukrainian].
10. Khodanych, L.P. (2010). Vykhovnyi potentsial dytiachoi literatury Zakarpattia [Educational potential of children’s literature of Transcarpathia]. Uzhhorod, 208 p. [in Ukrainian].
11. Mukhyn, M. (1940). Novyny ukrainskoi literatury [News of Ukrainian literature]. Breakthrough, Part 1, pp. 25–27. [in Ukrainian].
12. Redko, Yu. Retsenziia na zbirku M. Rishka “Hirski vitry” [Rishka’s collection “Mountain Winds”]. *Bells*, 1937. Part 3, pp. 104–105. [in Ukrainian].
13. Rishko, M. (1936). Hirski vitry [Mountain winds]. Uzhhorod: Society of Ukrainian Writers and Journalists, 30 p. [in Ukrainian].
14. Skunts, P. Nezatrebuvana syla vivsianoho Kolosa [Unclaimed power of oat Colossus]. Available at: <https://zakarpattya.net.ua/Blogs/96425-Petro-Skunts-v-%E2%80%9CEkzyliv-III>. [in Ukrainian].
15. Vasyl Grendzha-Donskyi V. Moi spohady [My memories]. Available at: <http://litopys.org.ua/grendzha/grendzh14.htm>. [in Ukrainian].
16. Zoreslav [o. Sebastiiian Sabol] (1933). Zi sertsem u rukakh. Knyzhka poezii [With heart in hands. A book of poems]. Uzhhorod. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.01.2023

УДК 378.091.33-027.22:629.33

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.273462>

Дмитро Храпач, здобувач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ СФОРМОВАНOSTI ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ “ТРАНСПОРТ”

Стаття присвячена висвітленню результатів розроблення інструментарію оцінювання сформованості техніко-технологічної компетентності бакалаврів професійної освіти за спеціалізацію “Транспорт”. Схарактеризовані структура та складові інструментарію оцінювання сформованості техніко-технологічної компетентності, до яких віднесені критерії, показники, рівні та методики діагностики. Обґрунтовані рівні сформованості техніко-технологічної компетентності бакалаврів професійної освіти за спеціалізацію “Транспорт”: креативний (високий), базовий (середній), репродуктивний (низький).

Ключові слова: бакалавр професійної освіти; техніко-технологічна компетентність; критерії; показники; рівні сформованості; методики діагностики.

Рис. 1. Таб. 2. Літ. 13.

Dmytro Khrapach, Postgraduate Student of the Technological and Professional Education and Decorative Arts Department Khmelnytskyi National University

ASSESSMENT TOOLS OF THE FORMATION OF TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL COMPETENCE OF BACHELORS OF VOCATIONAL EDUCATION IN THE “TRANSPORT” MAJOR

The article is devoted to the analysis of the results of the development of tools for assessing the formation of technical and technological competence of bachelors of vocational education in the “Transport” major. The structure and components of the tool kit for assessing the formation of technical and technological competence are characterized, including criteria, indicators, levels, and diagnostic methods. Each individual component of technical and technological competence of bachelors of vocational education in the “Transport” major (motivational, gnostic, praxeological, personal) is correlated with the corresponding criterion, namely, motivational-value, cognitive, operational-active and personal-reflective. The motivational-value criterion includes indicators: interest in future professional activity; professional motivation; professional value guidelines. The cognitive criterion covers indicators: knowledge of the structure of mechanisms and systems, aggregates and components of the car;